

Globālais process

Pasaules informācijas sabiedrības samits (*World Summit on Information Society*) ir augstākā līmeņa globāls formāts jautājumu risināšanai, kas saistīti ar zināšanu sabiedrības attīstību, izmantojot informācijas un komunikāciju tehnoloģiju (IKT) piedāvātās iespējas. Samits tika organizēts divās daļās - pirmā *WSIS* sanāksme notika Ženēvā (2003), otrā - Tunisā (2005). Būtiska *WSIS* iezīme ir, ka, neskatoties uz tā tradicionālo ANO starpvaldību formātu, laika gaitā ir palielinājusies dažādu ieinteresēto pušu (bez valdībām arī privātā sektora, pilsoniskās un akadēmiskās sabiedrību, IKT tehniskās kopienas un starptautisko organizāciju) iesaiste diskusijās un lēmumu izstrādāšanā uz gandrīz līdzvērtīgiem noteikumiem.

Latvija aktīvi iesaistījās *WSIS* samitu organizēšanā 2003 un 2005. gados. Vēstnieks Jānis Kārklīšs bija Tunisas samita sagatavošanas komitejas priekšsēdētājs. 2013. g. februārī UNESCO Parīzē notika pirmā *WSIS* desmitgades (*WSIS + 10*) pārskata konference, kuras norisi Jānis Kārklīšs koordinēja UNESCO Ģenerāldirektora vietnieka statusā. Latvijas ilglaicīgais, aktīvais ieguldījums vainagojās ar ANO Ģenerālās Asamblejas prezidenta lēmumu apstiprināt Latvijas Pastāvīgo pārstāvi ANO, Ņujorkā, vēstnieku Jāni Mažeiku, kā vienu no diviem *WSIS* desmitgades pārskata procesa Ģenerālajā Asamblejā koordinatoriem. Kā otra procesa koordinatore, kura neformāli pārstāv attīstības valstu grupu, apstiprināta Apvienoto Arābu Emirātu Pastāvīgā pārstāve ANO, Ņujorkā.

Š.g. 15. un 16. decembrī Ņujorkā notiks ANO Ģenerālās asamblejas (ĢA) Augsta līmeņa *WSIS* desmitgades pārskata procesa noslēguma sanāksme. Līdz šim procesa virzītāju vadībā notikušas jau divas sagatavošanās sanāksmes.

Š.g. 10.-11. jūnijā ANO centrālajā mītnē notika pirmās ANO dalībvalstu konsultācijas. Plaši apmeklētajā sanāksmē dalībvalstis uzklusēja vairāku ANO aģentūru un struktūrvienību, kā arī sākotnējo *WSIS* uzņēmējvalstu Šveices un Tunisijas pārstāvju sniegtos pārskatus par *WSIS* procesa līdzšinējo attīstību. Procesā virzītāji iepazīstināja ar *WSIS + 10* pārskata ceļa karti. Tika apspriestas iespējas sasaistīt *WSIS* procesu ar ilgtspējīgas attīstības mērķu īstenošanu, kā arī priekšlikumi decembra sanāksmes noslēguma dokumenta struktūrai.

Pirmā formālā decembra Augsta līmeņa sanāksmes sagatavošanas sanāksme notika š.g. 1. jūlijā. Tās ietvaros tika aktualizētas tradicionālās *WSIS* tēmas. Piemēram, kontekstā ar pēc iespējas vienlīdzīgas piekļuves IKT veicināšanu, vai t.s. 'digitālās plaisas' gan starp valstīm, gan valstu iekšienē mazināšanu, tika akcentēts, ka mūsdienās būtiska ir ne tikai fiziska tehnoloģiju un infrastruktūras pieejamība, bet arī interneta pieslēguma kvalitāte (ātrums), prasmes izmantot IKT, un pieejamā satura kvalitāte. Satura kvalitāte ietver tā iespējami lielu atbilstību lietotāja dzīves vietas aktualitātēm, satura veidotāju profesionalitāti un daudzvalodību. 1. jūlija sanāksmē atkārtoti akcentēta nepieciešamība ciešāk sasaistīt *WSIS* procesu ar ilgtspējīgas

attīstības ietvaru pēc 2015. gada. Latviju šajā sanāksmē pārstāvēja pastāvīgā pārstāvniecība ANO un vēstnieks Jānis Kārklīšs.

2. jūlijā notika interaktīvās konsultācijas ar ieinteresētajām pusēm (ne-valstiskajām struktūrām). Tajās uzsvēta nepieciešamība saglabāt *WSIS* procesa atvērtību un caurskatāmību. Nākamās interaktīvās konsultācijas ar ieinteresētajām pusēm plānotas 19. oktobrī. Dalību tajās iespējams reģistrēt līdz augusta beigām.

Paralēli notikušas daudzas līdzīgi domājošo valstu grupu sanāksmes. Vēl ES prezidentūras statusā, Latvija vadīja vairākas ES koordinācijas sanāksmes par *WSIS* pārskata saturiskajiem jautājumiem. ES rakstiskie komentāri par *WSIS* pārskata procesu jūlija beigās tika iesniegti *WSIS* pārskata procesa koordinatoriem.

Latvijas nacionālais process

2015.g. 29.jūnijā Ārlietu ministrija (ĀM) nosūtīja vēstuli Vides un reģionālās attīstības, Aizsardzības, Satiksmes, Izglītības un zinātnes un Kultūras ministriju valsts sekretāriem ar lūgumu līdz š.g. 7.jūlijam informēt par pārstāvjiem 15. un 16.decembra ANO ĢA Augsta līmeņa sanāksmē, lai nodrošinātu savlaicīgu Latvijas nacionālās delegācijas izveidošanu un akreditāciju. Vides un reģionālās attīstības ministrijas delegējusi valsts sekretāra vietnieku Arni Dauguli un Informācijas sabiedrības politikas nodaļas vadītāju Lauru Ginteri, Kultūras ministrija – Latvijas Nacionālās bibliotēkas direktoru Andri Vilku. Aizsardzības un Izglītības un zinātnes ministrijas neplāno dalību Augsta līmeņa sanāksmē.

Š.g. 11. augustā ĀM noorganizēja tikšanos ar *WSIS* procesā līdz šim aktīvākajiem ieinteresēto pušu pārstāvjiem no Latvijas, UNESCO Latvijas Nacionālo komisiju, Latvijas informācijas un komunikācijas tehnoloģijas asociāciju, Latvijas Nacionālo bibliotēku. Vienojāmies, ka Latvijas ilglaicīgais un globālā mērogā atzinīgi novērtētais ieguldījums *WSIS* procesā liek izmantot līdz šim uzkrāto atpazīstamības un ietekmes „kapitālu”, apstiprinot pēc iespējas augstāka līmeņa Latvijas delegācijas vadītāju. ĀM atbalsta aktīvāko ieinteresēto pušu pārstāvju iekļaušanu Latvijas oficiālajā delegācijā, tādējādi piedāvājot oficiālu delegātu statusu.

Šobrīd zināms, ka dalībvalstis būs aicinātas piedalīties vismaz ministru līmenī. Delegāciju dalībnieku skaits nebūs ierobežots, tomēr jāreķinās ar ANO Ģenerālās asamblejas zāles (Ņujorkā) ietilpību – tajā katrai delegācijai ir atvēlētas 4 vietas, pārējie delegāti var pretendēt uz papildus vietām balkonā. Ierastā prakse šāda formāta sanāksmēs ir delegāciju vadītāju teiktas uzrunas pārstāvēto valstu vārdā. Oficiālu ielūguma vēstuli uz Augsta līmeņa pasākumu jaunais ANO ĢA prezidents (Dānijas pārstāvis) plāno izsūtīt pēc apstiprināšanas amatā, septembra otrajā pusē.

Saturiskie jautājumi

Lai gan *WSIS* tika plānots kā viens no lielajiem ANO attīstības samitiem, kas apspriestu IKT lomu ekonomiskās un sociālās attīstības veicināšanā, Interneta pārvaldības modelis ir kļuvis par vienu no centrālajiem *WSIS* jautājumiem. Tas ir svarīgs arī Latvijai, lai nodrošinātu valsts ekonomiskās attīstības nepārtrauktību un brīvu informācijas plūsmu, kas ir vienu no mūsu sabiedrības fundamentālajām vērtībām. Viedokļu sadursme ir par to, vai Interneta pārvaldības modelim ir jābūt starpvaldību organizācijas paspārnē, vai kā līdz šim – sadarbojoties visām ieinteresētajām pusēm globālā mērogā. Rietumu demokrātijas atbalsta esošā efektīvā sadarbības modeļa saglabāšanu, kas atbilst Latvijas interesēm.

Arī “Digitālās plaisas” vai nevienlīdzības mazināšana ir Latvijai svarīgs jautājums, kura risināšanā var būt noderīga starptautiskā pieredze.

Sagatavoja:

Ārlietu ministrija, 2015.g. 19.augustā